

КОМУНІКАТИВНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ТВОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ

Пищик Н. С.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Чепелюк А. Д.

Асоціативність, емоційність, образність, семантична двоплановість художнього тексту передбачають творчий характер його сприйняття і множинність інтерпретацій. Зважаючи на це, зміст художнього твору розглядаємо як співтворчість автора й читача й визначаємо прагматичну функцію тексту як здатність викликати в читача або слухача певні емоції, оцінки, вольові спонукання, пробуджувати до активного світопізнання [1, 154].

Дитина сприймає художні тексти емоційно, а тому засвоєння нової інформації відбувається за допомогою яскравих персонажів та образів, що викликають у неї певні емоції: подив, сміх, страх та ін. Загалом, завданнями німецькомовних віршів для дітей є: 1) привчити дитину до порядку; 2) навчити дитину орієнтуватися у тому, що є добре, а що погано; 3) поглиблення світосприйняття; 4) розважити дитину, розвивати її уяву; 5) сформувати мовленнєві навички дитини.

Головним німецьким концептом є концепт порядку — *Ordnung*. Він знаходиться на вищому рівні ієрархії в німецькій мовній картині світу, а, отже, є системоутворюючим для німецького менталітету.

Концепт *Angst* використовується для реалізації концепту *Ordnung*. Страх є одним з ключових концептів культури, тобто обумовленою культурою ядерною (базовою) одиницею картини світу, що володіє екзистенціальною значимістю як для окремої мовної особистості, так і для лінгвокультурного співтовариства в цілому [2, 111]. Якщо образи, що змушують дитину боятися, застосовуються разом з мораллю — це може створити певний виховний ефект.

Концепт дитячого страху реалізується у таких явищах, як смерть "Letzter Streich", "Die Geschichte vom Suppen-Kaspar", "Die gar traurige Geschichte mit dem Feuerzeug", біль "Die Geschichte vom Daumenlutscher", лікар "Die Geschichte vom bösen Friederich", "Der hohle Zahn", самотність та насмішки "Struwwelpeter", страх перед невідомими істотами "Die Geschichte vom Daumenlutscher", "Der Zauberlehrling", нудьгою "Die Geschichte vom bösen Frederich", тощо.

Звуконаслідування дій у традиційних дитячих віршах показують національну специфіку, і важливі в створенні мовної картини світу дитини, наприклад, *Miau! Mio! Miau! Mio!*

Вигуки використовуються, щоб показати емоційний стан головного героя, наприклад, *O weh! Er kommt in Tellerboard!*

Суфікси, які входять в імена героїв, мають своє значення. Наприклад, суфікс "*Peter*" — слугує для позначення осіб, що мають негативні якості (з розмовним відтінком іронії та засудження) [3, 341].

Таким чином, імена персонажів німецькомовних римованих творів для дітей носять узагальнюючий характер, їх семантика залежить від загальноприйнятих значень тих чи інших суфіксів; вони можуть створювати комічний ефект, використовуючи у найменуванні особливості характеру, поведінки персонажу, тощо.

Імена та слова часто емоційно передають те, що вони значать на звуковому рівні. Наприклад, навіть той, хто не знає німецької мови, розуміє, що "*Struwwel*" із вірша "*Struwwelpeter*" — це щось неприємне та колюче, недбале. Так само, коли ми чуємо слово: "*Zappel*", нам на думку спадає схожий український еквівалент — зцапати, ухопити щось, тягнути. Під метонімією розуміється перенос вторинної назви з одного предмета на інший, на основі просторового, часового, родового або причинного зв'язку між ними. У проаналізованому вірші є приклад останньої: *Und die Mutter blicket stumm/ Auf den ganzen Tisch herum*. Якщо звернутися до контексту, стане зрозуміло, що під "*Tisch*" розуміється "*Suppe, Brot und alle Bissen*"

Метафора — троп, побудований на вживанні слів у переносному значенні на основі подібності за кольором, формою, призначенням. Вона широко застосовується у поезії, проте у дитячих віршах не є поширеною. Тим не менш, вона може зустрічатися у них у такому вигляді: *Das Häschen sitzt in Blätterhaus; Blätter* та *Haus* — будинок із листя.

Таким чином можна сказати, що основними лексичними прийомами для створення образності та казковості в німецькомовних віршах для дітей є метонімії, зменшувальні форми, метафори та порівняння, гіперболи. Однак, в них використовується небагато стилістичних прийомів, бо дитина ще не може розуміти та сприймати більшість з них.

1. Бутенко Е. Ю. Концептуализация понятия страх в немецкой и русской лингвокультурах: автореф. дис. на учен. степ. канд. филол. наук/ Е. Ю. Бутенко. — Тверь: Ростовский государственный экономический университет, 2006. — 15с.

2. Семенова О. В., Болотова О. В. Вербальна репрезентація концепту "Страх". Стаття. Східнослов'янська філологія: зб. наук. праць / редкол.: С. О. Кочетова. (відп. ред.) та ін. — Горлівка: вид-во ГДПШМ, 2009. — Вип. 16: Мовознавство. — 287 с.

Перекладацькі інновації: матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 13–14 березня 2014 р. / редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. — Суми : Сумський державний університет, 2014. — 172 с.